

StOKpaardje

Donateursblad van Stichting 't Oude Kinderboek.
jaargang 2, nummer 3, 2006
verschijnt 4x per jaar

Colofon

Stichting 't Oude
Kinderboek
Laarstraat 31
7201 CB Zutphen
0575-545117
oudekinderboek@hetnet.nl
di t/m vrij 13.00-17.00

Redactie

Janneke van der Veer
Lot van den Akker
Pien Pon
Reint Jan Terbijhe

Comité van Aanbeveling

Jos Brink
Bennie Jolink
Nannie Kuiper
Marieke Schriks
Jan Terlouw

Wordt u donateur?

Dan krijgt u:

- *ontvangstbevestiging
- *donateursblad
- *gratis kopersservice
- *eindejaarsattentie

Doelstelling:

Het verzamelen, bewaren
en ter inzage geven van in
principe niet recent
verschenen kinder- en
jeugdliteratuur, in het
bijzonder uit het
Nederlandse taalgebied.

Van het bestuur

Wat was het warm! We merkten dat ook in ons kinderboekenleenmuseum. In juli waren er bijna geen bezoekers, maar in de eerste weken van augustus des te meer! In juli was er dan ook mooi tijd om binnengekomen schenkingen verder uit te zoeken, zodat eind juli het vijftienduizendste boek in het bestand van StOK kon worden ingeschreven.

Reserveert u vast 6 oktober, 16.00 uur. Die vrijdagmiddag willen we de website van StOK in gebruik gaan nemen. Eén van de leden van het Comité van Aanbeveling, Nannie Kuiper, zal de website WWW.STICHTINGTOUDEKINDERBOEK.NL op een feestelijke wijze openen.

De regelmatige bezoeker zal het opgefallen zijn dat we nieuwe medewerkers erbij hebben. Zij en de andere medewerkers vertellen u graag wetenswaardigheden over onze mooie oude kinderboeken.

Reint Jan Terbijhe, voorzitter StOK

Het boek gevonden

Het fragment uit het vorige StOKpaardje was inderdaad uit 'Kruimeltje' van Chr. van Abkoude en vanaf deze plek feliciteren wij mevrouw Warmerdam uit Epse, die een mooi boek uit onze verkoopcollectie mag uitzoeken.

In gesprek met Nannie Kuiper

In de komende nummers van het StOKpaardje kunt u interviews aantreffen met de leden van het Comité van Aanbeveling. Kinderboekenschrijfster Nannie Kuiper (1939) bijt het spits af.*

Op een van de eerste zomerse dagen in juni reis ik naar Amsterdam voor een bezoek aan Nannie Kuiper. De ontvangst in het fraaie grachtenpand, waar Nannie met haar man Minne woont, is hartelijk. Nannie - enthousiast als ze is - steekt meteen van wal en vertelt over haar loopbaan als schrijfster.

'Ik ben geboren in Winterswijk en heb daar tot mijn achttiende gewoond. Mijn ouders vonden dat ik na het behalen van het diploma hbs-b een opleiding elders in het land moest volgen. Ik moest zelfstandig worden. Vooral mijn vader vond het belangrijk dat ik een vak ging leren waarmee ik voor mezelf zou kunnen zorgen. Hij zag voor mij een toekomst voor zich van trouwen en kinderen krijgen, maar als het huwelijk in een scheiding zou eindigen, dan was het belangrijk dat ik weer zou kunnen werken. Parttime natuurlijk, zodat ik ook voor de kinderen zou kunnen zorgen. Eerst ging ik een jaar naar een internaat in Den Haag om daar voor huishoudkundige te leren. Daarna volgde ik in Rotterdam de opleiding Kinderverzorging & Opvoeding. Ik trouwde met een jeugdvriend, kreeg kinderen, verhuisde naar Den Haag, daarna naar Leiderdorp, en vervolgens naar Zwolle. Daar liep mijn huwelijk spaak. Het was alsof mijn vader een vooruitziende blik had gehad. Vanaf het begin van mijn huwelijk heb ik geschreven. Eerst deed ik het 'erbij', later - na de scheiding - werd het mijn broodwinning. Ik schreef leerboekjes en voorlichtingsmateriaal over de ontwikkeling en opvoeding van kinderen, o.a. voor Stichting IVIO en voor het LOI. Ook gaf ik lezingen over opvoeding voor het Provinciale Groene Kruis. Ondertussen volgde ik een opleiding voor journalistiek aan de G.U. in

Amsterdam. Toen ik daarmee klaar was, wilde ik drie maanden niks doen. Na drie dagen sloeg de verveling echter al toe. Ik ben toen liedteksten voor volwassenen gaan schrijven. Gerrit de Braber, werkzaam bij een platenmaatschappij, had belangstelling en nam enkele teksten. Op zijn verzoek ben ik ook kinderversjes gaan schrijven. En daarna heb ik nooit meer iets anders gedaan.'

Doe-kind

De vraag of Nannie Kuiper vroeger zelf een leeskind was, beantwoordt ze resoluut met 'nee'. 'Ik was een doe-kind', vertelt ze, 'ik zat altijd te knutselen. Dat was ook een van de redenen om de opleiding Kinderverzorging & Opvoeding te kiezen. Daar kregen we heel veel handenarbeid. Maar ik las als kind wel hoor. Ik was lid van de bibliotheek. En ik had een oom die directeur van een bank was. Die bank gaf aan kinderen die trouw elke week spaarden boeken cadeau. Mijn nichtje en ik lazen al die boeken vaak eerst.'

Had ze een lievelingsboek? Ook daarop is het antwoord stellig: *Pimpeldonsje gaat een dagje uit*, een verhaal op rijm. Hoe kan het ook anders. In de Nederlandse Centrale Catalogus heb ik dit boek niet kunnen traceren. Ook de auteur van dit boek is onbekend.

Rijm en ritme

De eerste bundel kinderversjes van Nannie Kuiper verscheen in 1973: *De kraai is door zijn nest gezakt*. Het boek bevat gedichtjes voor jonge kinderen over sprookjesachtige onderwerpen en over de leefwereld van kinderen. De reacties waren positief. Zo schreef Miep Diekmann meteen een lovende recensie. Er volgden vele andere versjesbundels. Zelf ken ik *Dag Hobbelpaard* uit 1979 goed. Eindeloos las ik onze kinderen eruit voor, zoals

Jassen passen

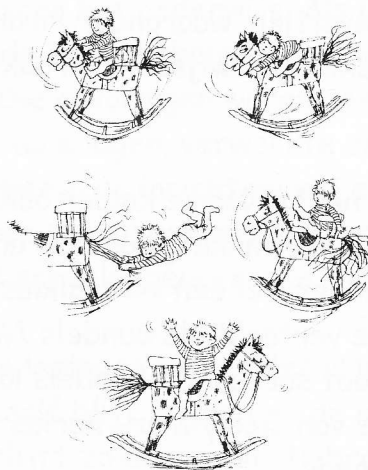
*Jassen passen
in de stad?*

*Vreselijk,
dat is me wat!*

*Aan en uit,
uit en aan.*

*Niet bewegen,
stokstijf staan.*

*En dan gaat
die éne jas,
die ik helemaal
niet mooi vind,
in een tas.*

Uit: Dag hobbelpaard, ill. Reintje Venema (1979)

Nannie Kuiper schrijft voor kinderen over zeer herkenbare onderwerpen. De toon van haar versjes is speels, soms een beetje stout, zoals

*Zonder dekens in je bed
maar dan word je koud
als er niemand op me let
ben ik lekker stout.*

En altijd is er rijm en ritme. 'Ik houd van de muzikaliteit van de taal', vertelt ze, 'als ik iets in rijm mag zeggen, dan komen er verhalen. In proza gaat dat lastiger.'

Toch heeft ze ook vele prozaboeken voor kinderen op haar naam staan. Bekend zijn bijvoorbeeld de seizoenswoordenboeken voor kleuters, waarin aan de hand van korte verhaaltjes over Sofie en Maarten allerlei begrippen en gevoelens uitgelegd worden. 'Het was een hele klus om de woorden uit te zoeken', aldus Nannie, 'het verhaal over Sofie en Maarten moest steeds blijven kloppen. En ik moest soms lang nadenken om op de juiste manier allerlei lastige woorden uit te leggen.' In dat laatste is ze trouwens uitstekend geslaagd. In het *Zomerwoordenboek* staat bijvoorbeeld bij het woord 'Emotioneel':

Maarten gaat met zijn vader en moeder en met Marije kamperen. Oma en opa komen op Poespoes passen. Je huisdier achterlaten - dat is moeilijk. Maarten wordt er een beetje emotioneel van. Je kunt goed merken dat hij het naar vindt. Hij blijft maar zwaaien, door zijn tranen heen.

De eend op de pot

Nannie Kuiper brak in 1982 als schrijfster echt door. Haar boek *De eend op de pot* (1981) over een driejarig meisje dat bang is voor de 'grote-mensen-wc' werd toen bekroond met de Gouden Griffel. 'Dat is voor mij een heel belangrijk moment geweest', vertelt ze, 'Ik was al een aantal jaren aan het schrijven en gaf veel lezingen over mijn werk. Zo probeerde ik na mijn scheiding een bestaan voor mij en mijn kinderen op te bouwen. Dat ging met horten en stoten. Schrijven is toch een onzeker bestaan. Die Gouden Griffel zette mijn carrière als kinderboekenschrijfster echt goed op de rails. Die maakte mij zelfstandig. Vanaf toen is het van een leien dakje gegaan. Ik kreeg veel opdrachten, hield veel lezingen en kon mijn ideeën voor nieuwe titels altijd kwijt bij mijn uitgever.' Uitgeverij Leopold is haar 'basisuitgeverij'. Daar komt al haar 'vrije' werk uit. Maar uit opdrachten van andere uitgeverijen, waaronder Piramide (nu De Fontein), Ploegsma, Unieboek, De Vier Windstreken en Zwijsen, zijn ook vele titels voortgekomen.

Vertalingen

Behalve zelf versjes maken heeft Nannie Kuiper ook versjes van anderen vertaald. Haar eerste versjesbundel bood ze aanvankelijk aan bij uitgeverij Ploegsma. 'Die wilden er geen boek van maken, maar ze hadden wel een vertaalklus voor me. Ik heb toen de kinderversjes van A.A. Milne vertaald, de bundels *Now We Are Six* en *When We Were Very Young*. Dat was een groot succes. De bundels lopen nog steeds. Later heb ik ook nog de Bloemenkinderen-versjes van Cicely Mary Barker vertaald voor Ploegsma en ook die uitgaven zitten nog in het fonds.'

Nannies eigen werk is trouwens ook vertaald. *De eend op de pot* is bijvoorbeeld vertaald in het Duits, een paar prentenboeken, zoals *Basja de Beer gaat sterren plukken*, in het Duits, Frans, Italiaans, Engels en Koreaans, en het verhalenboek *Wat ga je doen?* (1992) in het Papiament, Arabisch, Turks en Engels. Van de versjes zijn nagenoeg geen vertalingen gemaakt. 'Dat is ook veel moeilijker dan proza', aldus Nannie.

Pubers

Nannie Kuiper schrijft niet alleen voor peuters en kleuters; ook voor pubers heeft ze gedichten geschreven. In 1991 verscheen *Een zeldzaam exemplaar* en in 1993 *Verliefd*

verlangen. In 1997 verscheen *Ik heb alleen maar oog voor jou*, waarin de gedichten uit de eerste twee bundels zijn opgenomen samen met een aantal nieuwe. Op een heel toegankelijke manier geeft Nannie in deze gedichten de herkenbare gevoelens van pubers weer. Vooral verliefdheid is een onderwerp dat veel terugkomt, bijvoorbeeld in

hij heeft me

*hij heeft me
even aangekeken*

*hij heeft me
zachtjes dag gezegd*

*ik heb hem,
dacht ik
onterecht*

*hij heeft me
juist ontweken*

*heeft hij me
haastig uitgelegd*

uit: *De eend op de pot*, ill. Dagmar Stam (1981)

Lezingen

Nannie heeft in haar leven veel lezingen gegeven. Eerst, zoals gezegd, over opvoeding en de ontwikkeling van kinderen. 'Toen ik voor kinderen ging schrijven ging ik lezingen over mijn werk houden, via Stichting Schrijvers School Samenleving. Ik toerde het hele land door, naar scholen en bibliotheken', vertelt ze, 'Ik ging ook naar studiedagen voor het onderwijs. Als ik daar m'n lezing had gehouden, bleef ik vaak. Dan volgde ik workshops en zo bleef ik op de hoogte van ontwikkelingen in het onderwijs. Die ervaringen waren een bron van inspiratie voor me.' Wat ze hoorde op die studiedagen, verwerkte ze in haar boeken. In het *Zomerwoordenboek* komt bijvoorbeeld de inrichting van een patatkraam in een kleuterklas voor. 'Dat heb ik op een school gehoord', aldus Nannie. Door de goede afstemming van haar werk op het schoolgebeuren zijn haar boeken in veel schoolbibliotheken te vinden.

Op dit moment geeft Nannie geen lezingen meer. 'Het is me te zwaar, maar via mijn kleindochters van tien en twaalf blijf ik goed op de hoogte van wat er op scholen gebeurt. Het onderwijs blijft zo een inspiratiebron.'

Zeer productief

Met veel plezier laat Nannie me een fraaie oude kast zien waarin al haar titels - in tweevoud - op een rijtje staan. 'Ik heb graag mijn boeken om me heen', zegt ze, 'dan kan ik het beste werken.' De kast maakt meer dan duidelijk dat Nannie zeer productief is. Meer dan honderd titels staan er op haar naam. En veel titels zijn diverse malen herdrukt. Dat laatste is niet zo vreemd, want de onderwerpen waarover ze schrijft, zijn tijdloos.

Ze laat verschillende boeken zien, zoals de vier deeltjes uit *Kindje kijken* (1995) en *Basja de beer gaat sterren plukken* (2002). Haar enthousiasme is niet te stuiten. 'Schrijven is nooit een sleur. Het is nooit een automatisme. Ik moet over elk onderwerp, elke wending in een versjes of verhaal vaak lang nadenken.' Ze werkt bij voorkeur 's morgens vroeg. Eerst schrijft ze alles met de hand en als de tekst klaar is, verwerkt ze deze op de computer.

Alleen al dit jaar verschijnen er nog verschillende nieuwe titels. Kort na ons gesprek - in juni - verscheen *Buiten op de boerderij*, een ABC-rijmvertelling met illustraties van Alex de Wolf. In augustus/september staat *Vadertje en moedertje spelen* op stapel, ook een rijmvertelling, ditmaal met illustraties van Dagmar Stam. En dan komt in november nog *Sinterklaas is jarig uit*. Dit laatste boek gaat over de voorbereiding van het sinterklaasfeest op school en is geïllustreerd door Alice Hoogstad. Veel kinderen, ouders en onderwijzers zullen naar deze nieuwe titels uit kijken. Ze zullen weer met evenveel plezier (voor)gelezen en bekeken worden als al die andere. Voorlopig denkt Nannie er niet aan om te stoppen met schrijven. Dat is ook niet nodig, want er komen steeds weer nieuwe opdrachten en zelf heeft ze ook nog ideeën genoeg. steeds weer nieuwe opdrachten en zelf heeft ze ook nog ideeën genoeg. 'Het is fijn om na zo veel jaren nog door te mogen gaan.'

Janneke van der Veer

Zoek het boek

Hier volgt het nieuwe fragment, waarmee u weer een boek naar keuze uit onze verkoopcollectie kunt winnen.

'Ze was al weer in gedachten bezig figuren te maken van boontjes en ze bouwde torens van margarinepakjes. Geen gewone toren! O, neen! Iets met poorten en bogen en een pad dat er heen voerde....In eens wist ze 't: dát zou ze aan baas Ossen vragen, of ze een groot kasteel mocht maken van margarinepakjes en dan een pad er naar toe van boontjes en langs de kant net of 't kiezel was van kievitboonen! Of neen, nóg mooier... maar dat zou misschien niet mogen... in de winkel hadden ze echte kiezel voor snoepgoed en dan iets groens voor planten en gras. Had je wel wat groens in de winkel? Ze kon het zoo gauw niet verzinnen. En een vijver moest er ook bij. Dat hoefde maar een stukje zink of zoo te wezen en dat dan met water.... o, en een zomerhuisje, zo'n ouderwets prieel hè, daar verzon ze wat leuks! Als ze voor dat zomerhuisje eens wat macaronipijpen mocht hebben! Dat zou zo echt lijken, net of het dunne paaltjes waren. Een heuveltje en dan daar die paaltjes ingestoken en een dak er op. Wat zonde toch dat vader 't niet met haar samen doen kon! Wat zou die een schik gehad hebben! En wat zou hij veel verzinnen!'

Wie weet uit welk boek dit fragment komt?

De oplossing (titel en schrijver) kunt u sturen naar Stichting 't Oude Kinderboek, Laarstraat 31, 7201 CB Zutphen of afgeven bij onze bibliotheek, met vermelding van uw naam en adres.

Geschenkbepreking door Janneke van der Veer

Jong Holland. Weekblad voor Hollandsche Jongens en Meisjes, jaargang 7, 1923.

Naast vele kinderboeken ontvangt Stichting 't Oude Kinderboek regelmatig ingebonden jaargangen oude kindertijdschriften. Dergelijke banden hebben niet alleen nostalgische waarde; ze zijn ook interessant als historische bron. Kindertijdschriften weerspiegelen immers de geest van de tijd waarin ze zijn uitgegeven.

Een van die banden betreft jaargang 7 (1923) van *Jong Holland*, een breed opgezet tijdschrift. Het 'Weekblad voor Hollandsche jongens en meisjes', zoals de ondertitel luidt, was bedoeld voor de jeugd van ongeveer 6 tot 16 jaar. In de inleiding van het eerste nummer in 1916 richt de redactie zich tot de ouders met 'Er bestaat in ons land geen op zich zelf staand, wekelijks verschijnend blad voor de jeugd. Wij beoogen met de uitgave van *Jong Nederland* deze leemte in de jongens- en meisjes-lectuur aan te vullen. Door groote afwisseling van den inhoud zal steeds een frissche geest van *Jong Nederland* uitgaan.'

De brede opzet van het blad blijkt uit de diversiteit van de rubrieken: vervolgverhalen, korte verhalen, gedichten, versjes met muzieknotatie, informatieve bijdragen (over de natuur, verre landen, techniek, sport, etc.), knutselen, raadsels, moppen, de vragenrubriek 'Hoe wie wat waarom', etc. Kinderen worden aangespoord om bijdragen als moppen en raadsels in te zenden. Ook zijn er opstel- en fotowedstrijden. Regelmatig worden ook

grote wedstrijden en prijsvragen georganiseerd, bijvoorbeeld rond de zomervakanties, met Sinterklaas en Kerst. Hiermee kunnen mooie prijzen, vaak boeken, verdiend worden. Daarbij moedigt de redactie de kinderen aan om zelf te schrijven. Naar aanleiding van de kerstwedstrijd 1922 schrijft de redactie: 'Jammer dat sommige kleineren hun oplossing niet zèlf hebben geschreven, want nu is het niet hùn werk. De Redactie ziet zoo graag zèlfgeschreven van die 7- en 8-jarigen. Al zijn de letters dan ook wat groot, of een beetje ongelijk, dat hindert niet, dat wordt langzamerhand beter.' Het blad bevat ook advertenties voor allerlei producten en diensten, variërend van Miniatuur steriliseertoestellen van Weck ('een welkom en nuttig geschenk met St. Nicolaas of Kerstfeest voor meisjes van 12-16 jaar') tot Stokpaardjes Lelienmelk-Zeep, van Dermolin-Huidpoeder tot Reeders' Speelgoedmagazijn, en van Glim poetsartikelen tot Dureya's maizena. De eerste jaargangen van *Jong Nederland* zijn tijdens de Eerste Wereldoorlog verschenen. Het blad is dan eenvoudig van uitvoering door papierschaarste en hoge drukkosten. Na de oorlog ontwikkelt *Jong Nederland* zich tot een mooi, rijk geïllustreerd tijdschrift, vanaf 1926 zelfs in kleurendruk. Het blad werd iedere week op vrijdagavond of zaterdagmorgen verzonden en moest uiterlijk zaterdagavond bij de abonnees zijn. De belangrijkste illustrator van het tijdschrift is Daan Hoeksèma (1879-1935), die in de eerste jaargang van start gaat met een vervolgverhaal in stripvorm onder de titel 'De wekelijkse

film'. Ook verzorgde hij illustraties bij verhalen, cartoons, plaatjes bij knutselwerkjes, enz. In het eerste nummer van jaargang zeven is de laatste aflevering van het door Hoeksema getekende stripverhaal 'De Vroolijke Avonturen van twee kwaje apen Pimmie en Jimmie' opgenomen, waarvan de auteur I. Keesing jr. is. De redactie wil wel een tweede serie verhalen beginnen, maar alleen als er voldoende belangstelling is. Bij de laatste aflevering staat dan ook een oproep om de redactie te laten weten 'of onze lezers zulks wenschen'. Slechts enkele nummers later is er het verheugende bericht dat de avonturen van Pimmy en Jimmy voortgezet zullen worden. Andere illustrators die aan het blad meewerkten, zijn Mies Bloch, Freddie Langeler, Willy Schermelé en Jos Ruting. Verder leverden vele auteurs bijdragen aan het blad, onder wie Anna van Gogh-Kaulbach, Augusta van Slooten, Anna Sutorius en A.C. de Vletter. *Jong Nederland* heeft tot 1932 bestaan. In nummer 45 van de vijftiende jaargang (7 november 1931) kondigt de redactie een

samengaan met het maandblad *Zonneschijn* als 'Prettige Tijding' aan. Immers, er zal geen prijsverhoging plaatsvinden, terwijl de lezers een mooier uitgevoerd blad kunnen verwachten. Het nieuwe kindertijdschrift wordt een weekblad met de naam *Zonneschijn, Weekblad voor Jong Nederland*.

titelblad 'Jong Nederland', 6 januari 1923

CHRIS KAPPERT
BOUWBEDRIJF B.V.

www.chriskappert.nl